

Tanısal ve Girişimsel Radyoloji Dergisi'nin Gelişim Süreci ve Index Medicus'a Kabulü

Okan AKHAN

Hem bilimsel içerik hem de baskı özellikleri açısından yüksek nitelikli olmak iddiası ile 1994 yılında yola çıkan Tanısal ve Girişimsel Radyoloji Dergisi (TGRD), onuncu yayın yılında Türkiye'de yayınlanan tıp dergileri içinde kalitesi parmakla gösterilen bir dergi olarak göze çarpmaktadır. TGRD, radyoloji camiasına yapılan eğitim hizmetleri, bilimsel tartışma ortamı oluşturulması ve Türk radyolojisinde dil birliğinin sağlanmasını kapsayan ulusal hedeflerine ulaşmış ve 16 Ekim 2003 tarihinde Index Medicus'a kabul edilerek uluslararası alanda da başarısını ortaya koymuştur.

Yayınlanmaya başlandığı günden bu yana bilimsel içerikten taviz vermeyen ve belli standartları koruyan TGRD'nin bu başarılı yolculuğundaki önemli etkenleri bilmek önemlidir. Dergiye ulaşan bir yazının basıma kadar geçtiği her kademedeki farklı roller üstlenen, amatör bir heyecanla ve karşılık beklemezsiniz, birer gönüllü bilim neferi olarak çalışan sayısız kişi bu etkenlerin temelidir. Editörler kurulu ve danışmanlar başta olmak üzere, çoğunluğu genç meslektaşlarımızdan oluşan yayına hazırlama ekibi ve dergi sekreteri bu yolculuktaki başarının anahtarlarıdır. Bu aşamada söz konusu kişileri anmak ve dergimizin on yıllık serüvenini özetlemek adına yayın basamaklarından bahsetmek uygun olacaktır.

İlk basamakta, dergimize ulaşan bir yazının, derginin her sayısında yayınlanan "Yazarlara Açıklamalar" kısmında belirtilen standart kurallara uygunluğu yayına hazırlama ekibi tarafından belirlenir. Yazarlara Açıklamalar kısmında yer alan dergi kuralları, Uluslararası Tıp Dergileri Editörleri Komitesi (International Committee of Medical Journal Editors) tarafından biyomedikal dergilerde yayınlanacak makalelerde uyulması öngörülen standart kurallar gözetilerek hazırlanmıştır (1). Makale, kurallara uygunluk sağlanmışsa konusuna

Prof Dr Okhan AKHAN
Hacettepe Üniversitesi Radyoloji Anabilim Dalı Ankara

göre ilgili “alan editörü” ne yönlendirilir. Dergimizin yayın içeriği, 2001 yılından bu yana uluslararası pekçok radyoloji dergisinde olduğu gibi “sistem radyolojisi” alt başlıklarına göre düzenlenmektedir. Buna göre; nöroradyoloji, abdomen radyolojisi, toraks radyolojisi gibi pekçok alt dalın, konuyla ilgilenen ve Türk Radyoloji Derneği'nin tüzüğüne belirlenmiş özellikleri karşılayan (o konuda Science Citation Index'e kayıtlı dergilerde en az 3'ü araştırma yazısı olacak şekilde 12 yayını bulunan, bu yazıların en az 3'ünde birinci isim olan, ve bu yazılara en az 40 adet atıf almış olan...), dolayısı ile akademik liyakatleri uluslararası standartlarda kabul görmüş editörler, gelen makaleleri yine o konu ile ilgilenen en az iki danışmana gönderir (2). Bu aşamada 2003 Haziran ayından beri uygulanan elektronik tıp dergiciliğinden bahsetmek gerekir. Makalelerin “on-line” (çevrim içi) olarak yani internet üzerinden gönderilmesi ve değerlendirilmesi zaman zaman gecikmeler konusunda eleştiriyeye maruz kaldığımız editöryel süreç basamaklarını oldukça kısaltmaktadır. Çevrim içi makale değerlendirmesinin bir diğer avantajı önemli istatistiksel veriler sağlamasıdır (editörler kurulunun tüm yazar ve danışmanlar hakkında detaylı istatistiğe ulaşabilmesi, danışmanların makaleleri değerlendirme süreleri ve performanslarının belirlenmesi, kabul edilen yazıların içeriklerinin bilinmesi ve bu sayede benzer yazıların tekrarının önlenmesi...) (3).

Dergimizin başarı öyküsünde editörden sonraki basamakta devreye giren danışmanlarımızın katkısından bahsetmemek mümkün değildir. Bir makalenin bilimsel değerlendirmesi yapılırken, o konuda bilgili, deneyimli ve söz sahibi kişilerin fikrine başvurulmaktadır. Danışman seçiminde, kişilerin ilgilendikleri alt uzmanlık dalı ya da radyolojik teknik ve Science Citation Index (SCI)'e kayıtlı dergilerdeki yayınları göz önüne alınmaktadır (4). Bu kriterlere göre belirlenen danışman listeleri dergimizin kuruluşundan bu yana sürekli yenilenmekte ve genç meslektaşlarımızın katılımı ile genişletilmektedir.

Danışmanların önerileri doğrultusunda kabul edilen makalelerin dizgi işlemleri sırasında, yayın koordinatörü ve onun önderliğinde çalışan yayına hazırlama ekibi tekrar devreye girmektedir. Dergi formatına ve yazım kurallarına uygunluk, yabancı dilden dilimize geçmiş terimlerin Türkçe karşılıklarının kullanılmasına gösterilen özen, kaynakların ve anahtar kelimelerin doğru yazılması ve radyolojinin vazgeçilmezi olan görüntü kalitesinin en üst düzeyde tutulması yayına hazırlama ekibinin özverili çalışması ile gerçekleşmektedir.

Ulusal hedeflerin titiz çalışmalar sonucu birer birer elde edilmesinin, bizleri hedef genişletmeye ittiği söylenebilir ve bu motivasyon, “Index Medicus” ile noktalanmış başarı öykümüzün başlangıcını oluşturmaktadır. Uluslararası tıp dergileri dizinlerine girmek, tıp

dergisi yayıncılığındaki en önemli hedeflerdendir. Genel olarak bu dizinlere girmiş dergilerin belli standartları karşıladığı ve dolayısıyla atıf alma olasılıklarının yüksek olduğu bilinir. Dergilerin ilgili bilim alanındaki çalışmalara etkisi olarak tanımlanabilecek “impact factor” (etki faktörü) dergideki yazıların aldığı atıf sayısı ile doğru orantılıdır (5). Bu nedenlerle, uluslararası dizinler anlamında dergimiz açısından hedefler sırasıyla Index Medicus ve SCI olarak belirlenmiştir. Dergimizin ABD Ulusal Tıp Kütüphanesi'nin (National Library of Medicine, NLM) bir hizmeti olan Index Medicus'a girmesi için ilk başvuru 1997 başlarında yapılmıştır. Bir derginin Index Medicus'a alınıp alınmayacağına, Literatür Seçimi Teknik Değerlendirme Komitesi'nin (Literature Selection Technical Review Committee, LSTRC) değerlendirmeleri doğrultusunda NLM direktörü karar vermektedir. Bu kararın verilmesinde göz önünde bulundurulmuş temel öğeler; kapsam, içeriğin niteliği, editöryel hizmetlerin niteliği, yayın kalitesi, içeriğin türleri, yayının dili, coğrafi kapsama alanı ve zamanında yayınlanma olarak özetlenebilir (6,7). LSTRC, dört yıllık dönemler için seçilen onbeş üyeden oluşmaktadır ve başvurusu yapılan dergiye 0-5 arasında değişen bir skor vermektedir. Başvuran dergilerin bekleme süresi bu skora göre belirlenmekte ve 4.0 ve üzerinde skor alan dergi indekse kabul edilmektedir. Başvuran dergilerin %25-30 kadarının indekse seçildiği bilinmektedir. 2.0 ile 3.99 arasında skor alan dergiler iki, daha düşük skor alanlar ise dört yıl sonra tekrar değerlendirmeye alınır. İkinciden sonraki değerlendirmelerde bekleme süresi, skor ne olursa olsun dört yıldır. Daha önce indekse alınmış bir derginin dizinden çıkarılması durumunda tekrar değerlendirmeye alınması için de dört yıl geçmesi gerekmektedir.

Kuşkusuz dergimiz yukarıda tanımlanan özellikleri karşılayabildiği için Index Medicus'a girmiştir. Ancak bu süreçte tüm LSTRC üyelerine ve NLM'nin bağlı bulunduğu ABD Ulusal Tıp Enstitüleri'nin (National Institutes of Health, NIH) yönetimine yönelik olarak yapılan, derginin özellikleri yanı sıra Türkiye'nin dünyadaki yeri, demografik özellikleri, üniversiteleri, araştırma kuruluşları ve bilime katkı sıralamalarındaki yeri gibi konuları içeren aktif tanıtımın da önemli payı olduğunu vurgulamak gerekir.

Dergimizin geldiği nokta, son on yıl boyunca tüm radyoloji topluluğunun emek, çaba ve iradesinin ürünüdür. Dergimiz ulusal platformda öncü rolünü devam ettirecek, uluslararası platformdaki yerini sağlamlaştıracak ve geliştirecektir. Index Medicus'a kabul edilmek bizi daha nitelikli yayıncılık için kamçulamaktadır. SCI'da dizinlenmek, daha fazla okunmak ve daha fazla atıf alabilmek adına yeni dönemde dergimizin İngilizce olarak da yayınlanması planlanmaktadır.

Kaynaklar

1. *International Committee of Medical Journal Editors. Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals. N Engl J Med 1997; 336:309-315.*
2. *Ağildere M. Editörler Kurulu Yönergesi'nin güncelleştirilmesi. Tani Girişim Radyol 2003; 9:1-9.*
3. *Özdemir H. Elektronik tıp dergiciliği. Tani Girişim Radyol 2003;9:129-130.*
4. *Erden A. Danışmanlığa dair. Tani Girişim Radyol 20002; 8:313-315.*
5. *Aydınğöz Ü. Uluslar arası tıp dergileri dizinlerine girmek. Tani Girişim Radyol 2002; 8:459-461.*
6. <http://www.nlm.nih.gov/pubs/factsheets/jse1.html>
7. *Garfield E. How ISI selects journals for coverage: quantitative and qualitative considerations. Current Comments 1990; 222:5-13.*